

HALLGATÓI PROJEKTEK

MÚZEUMPEDAGÓGIAI PROJEKTEK

HADHÁZINÉ CEGLÉDI ERZSÉBET

A múlt század elején John Dewey filozófus és pedagógus, majd követője, William Kilpatric nevéhez kapcsolódó projekt módszer az iskola hagyományos, az ismereteket tantárgyakra bontó ismeretközvetítő technológiája helyett az ismeretszerzés képességének elsajátíttatását tűzte ki az új iskola céljául.

A pedagógiai projekt „valamely komplex téma olyan feldolgozása, amelynek során a téma meghatározása, a munkamenet megtervezése és szervezése, a témával való foglalkozás, a munka eredményeinek értékelése és bemutatása a gyerekek (önálló, páros, és csoportos) valódi és önálló tevékenységén alapul. ¹

A módszer kulcsfogalmai: komplexitás, valóságos tevékenység és tapasztalatból való kiindulás. ²

A projekt kiinduló pontja: egy jól megfogalmazott, valóságos probléma, amely a tanulók életéhez, élmény- és tapasztalatvilágához jól kapcsolható.

A projekt célja, hogy a probléma megoldása során feltáruljon annak lehető legtöbb vonatkozása, azok összefüggései, megvalósuljon azok együttlátása.

A komplexitásban, azaz a sokféle rész együttlátásában, tevékenységek sokféleségében áll a projekt motiváló ereje:

„minden tanuló talál benne olyan tennivalót, ami az ő érdeklődésének megfelel és az ő erőssége is. Így az eltérő képességűek egyenértékű szerephez juthatnak. Megszűnik a verbálisan jó képességűek fölényhelyzete, fontossá válik: a pontos megfigyelés, a jó szervezés, a megközelítési mód ötletessége és eredetisége, a pontos kivitelezés egy jobb képességű társ vezetése mellett, a manualitás.” ³ Így a projekt jellegénél fogva minőségileg differenciál, kooperatív jellegű, azaz többek összehangolt tevékenységén alapszik.

Kollektív jellege mellett ugyanakkor individuális jellegű is, hiszen mindenki a saját egyéniségét - ismereteit, élményeit, tapasztalatait, tehetségét, motiváltságát - viszi bele a közös munkába.

Az ismeretszerzés fő forrása a tapasztalás.

A projekt kezdetétől fogva épít a tanulók minden irányú információira, tapasztalataira. A kisiskolások az egyes tevékenységek során alkalmazzák az eddig

1 M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata. www.geniuszportal.hu (2012. 05.10.), 12.p,

2 A projekt-módszer rövid ismertetése Hortobágyi Katalin: Projekt kézikönyv. Iskolafejlesztési Alapítvány – OKI Iskolafejlesztési Központ, 1991. 1-7. p. alapján készült.

3 Hortobágyi, 1991. 6. p.

megszerzett tapasztalataikat és saját cselekvéseikből újakat szereznek. Alakul, fejlődik az önálló ismeretszerzési és feldolgozási képességük.

A projekt-tevékenység alkotó jellegű tevékenység.

Egyrészt mert a tevékenységek egy valóságos tárgy létrehozására irányulnak. A projekt alkotó jellege abban is megnyilvánul, hogy a tanuló részt vesz a döntéshozatali folyamatokban, a célok, majd a feladatok/részfeladatok meghatározásában, így a közös vállalkozásért, a munkavégzéséért egyéni felelősséggel is tartozik – ezt előzetesen elfogadtatott szabályok is rögzítik. Életkortól is függ, milyen mértékben vonhatók be gyerekek a munkavégzés előkészítő/tervező szakaszába, de a projekt folyamán mindig alkalmazkodnak a tanulók részéről felmerülő igényekhez.

Tervezés: célok és feladatok

A projektmódszer két szinten is tudatos tervezést igényel.

Egyrészt a tanító az egész folyamatra vonatkozóan látja, milyen ismeretekhez és képességekhez szeretné eljuttatni a tanulókat. A felmerülő résztémák, mint mozaikdarabok fedik le az ismeretanyagot. A tervezés dolga, hogy a mozaikdarabok egymáshoz jól illeszkedjenek és minél kevesebb hézagot hagyjanak maguk közt.

A tervezés másik szintje az egyes projekt tanulók saját tevékenységeinek pontos, részletes szervezését jelenti.

Inspiráló és tudatos tanítói segítség kell a tervezőmunka során ahhoz, hogy a tanulókkal közösen vizsgált probléma lehető legtöbb vonatkozása felmerüljön, kibontakozzék.

Szem előtt tartva projekt súlypontját a tanító feladata, hogy a projektfeladat sokféle összefüggéséből segítsen a tanulóknak azokat kiválasztani és olyan vonatkozásokra is felhívni a figyelmet, amelyek pedagógiai szempontból hasznosak és a lehetőségeket szem előtt tartva kivitelezhetőek. Így segít abban, hogy reális alkotástervek szülessenek.

Ő segít a feladatok kivitelezéséhez szükséges stratégiák meghatározásában.

Az ő feladata a tanulók közti együttműködés elősegítése, az egyes munkafolyamatok koordinálása (közös tervezés, szervezés, végrehajtás, bemutatás/ellenőrzés).

A projekt folyamatának szakaszai:

- Probléma felvetése, célok megfogalmazása
- Adatgyűjtés, a megoldás tervezése
- Megvalósítás
- Értékelés

A projekt dokumentálására szolgál a projektnapló vagy portfólió (folyamatmappa), amely tartalmazza a terveket, a munkafolyamatok leírásait, részeredményeket. Fellapozva „visszapörgethető” az elvégzett munka, nyomon követhetők az alkotófolyamat lépései, az produktumhoz vezető út.

A múzeumpedagógiai projekt

A múzeumpedagógiai projekt megvalósulása során a projekt tevékenységei közt múzeumi látogatás szerepel, az itt megszerzett ismeretekre épülnek a további tevékenységek. Módszeriben nem különbözik az általános pedagógiai projekt módszereitől. A projekt céljai közt - a pedagógiai célok mellett - megjelennek a múzeumi ismeretszerzésre vonatkozó, a hon-és népismeret témaköréből eredő célok.

Témaválasztás szempontjából a múzeumi projektek két fő típusa létezik: ⁴

1. fogalom központú pedagógiai projektek (fogalmat választ ki központi témának és azt járja körül minél több szempont szerint, pl. fa, szín, víz, stb.)
2. élethelyzet-központú pedagógiai projektek (valóságos élethelyzetből indul ki, pl. kenyér, szüret, stb.)

⁴ Vö.: Victor András: Projekt-pedagógia a múzeumban, in: A múzeumi tanulás kézikönyve (2010.), szerk.: Vásárhelyi Tamás – Kárpáti Andrea – Farkas Zsuzsanna, Bp., Magyar. Természettud. Múz.: ELTE TTK Multimédiapedagógiai és Információtechnológiai Központ, 95-96 p.

A múzeumpedagógiai projekt tervezése:

- Téma bevezetése, a probléma felvetése, célok megfogalmazása
- Tervezés:
- Adatgyűjtés: közös múzeumlátogatás (feladatlap, amelynek kitöltésével a hon-és
- népismeretre vonatkozó információs anyag összesíthető)
- Feladat/produktum tervezése
- Ötletgyűjtés a megvalósításra
- ötletek gyűjtése: milyen tárgyakat tervezzünk, amelyek megjelenítik
- vizuálisan hon-és népismereti célokban megfogalmazott tartalmat
- (ötletek és javaslatok származhatnak a tanítótól is)
- megvalósítás feltételeinek, eszközeinek, lehetőségeinek számba vétele;
- Megoldás lépéseinek kidolgozása, határidőkkel (adott esetben további
- tájékozódás):
- Megvalósítás szakasza
- Projekt és eredményének értékelése
- megvalósult-e a projekt célja?
- mennyire működött tervek szerint?
- jó volt-e az együttműködés?
- miként értékelhető a projekt eredménye?⁵

Múzeumi, ha azonban gyerekek számára tervezzük, akkor múzeumpedagógiai projektnek tekinthető a kiállítás megszervezése, hiszen a megrendezésének lépései (anyaggyűjtés, szelektálás és rendezés, majd bemutatás) számos részfeladatot rejtenek magukban és a vizuális, esztétikai nevelésnek is tág teret biztosítanak.

- A tárgy bemutatásával, az installálás módjával kapcsolatos kérdések:
Hol készüljön a kiállítás?

Hogyan lehet hatásosan bemutatni egy tárgyat? (rajzok, képek paszpartuban, függőleges felület elé függesztve, tárgyak pedig asztalok felületére vagy levegőbe függesztve, a háttér kérdése) Hogyan kell leírást készíteni az adott tárgyról?

- A kiállítás megismertetésével kapcsolatos kérdések: Hogyan lehet kiállítási tárgyakhoz katalógusokat, a kiállításra meghívókat, plakátokat készíteni?

- Kiállítás „utóélete”: Hogyan kell gondozni egy kiállítást? Hogyan lehet tárolni a kiállítási anyagot?

5 Vö.: Vásárhelyi - Sinkó I, 2004. 114-115. p

A kiállítás anyagát képezhetik a pedagógiai projekt során készült alkotások, amely átfogóan mutatják be a feldolgozott témát. Így sokféle múzeumpedagógiai projekt irányulhat arra, hogy a végére szemléltető kiállítási anyag készüljön az alkotásokból.

A kiállítási anyag lehet egy valós tárgyakat (pl. régi fényképeket) bemutató gyűjtemény. Ekkor a tanulók családi, baráti, ismerősi körben valódi gyűjtőmunkát végeznek.

A gyűjtött és létrehozott kiállítás is díszítheti az osztálytermet, lehet alkalomra készítve kitüntetett helye az épületben, vagy egy dobozba, bőröndbe csomagolva bárhova szállítható, bárhol bármikor felállítható. Ehhez hasonló törekvése egyébként a múzeumoknak, hogy a kiállítást „bőröndben” elvigyék múzeumon kívüli helyszínekre.

A kiállítások szervezése, az esztétikus gyűjtemények bemutatása a tanulók saját, otthoni környezetük alakítására is kihat.⁶

6 Vö.: Vásárhelyi – Sinkó, 2004. 129-130.p

Honismereti témájú múzeumpedagógiai projektek

A projekt tervezése

Az alsó tagozatos korosztálynál egy rövid, rejtélyes történet kiinduló pontja lehet egy olyan beszélgetésnek, amely több szempontból vet fel kérdéseket, amelyek megválaszolásával valósul meg a téma sokoldalú feldolgozása. Pl. ilyen a kékfestő mesterség bemutatását célul tűző projekt indító története, amelyben egy vándorlegény kékfestő motívum „ellopásának” eseményeit meséli el. A történet érzelmileg von be a témába, elejétől fogva részesévé tesz, motivál a továbblépésre.

Ehhez hasonlóan vajon miről mesél egy ruhásszekrény, egy láda, egy szatócsbolt polca, egy régi épület?

Az évközi ünnepek, szokások feldolgozása olyan kerettörténetbe ágyazódhat, amelynek kísérője (bábu) minden alkalommal személyes élményként meséli el az adott esemény bevezető témáját.

b. A projekttéma bevezetőjében érdeklődést kelt, kérdéseket inspirál egy régi, talán ismeretlen, meglepő tárgy látványa – talán kölcsönözhetünk egyet a múzeumból, vagy saját eszköztárunkból. A tanító segítő kérdései nemcsak arra irányulnak, hogy mit látunk, milyen a tárgy és mire szolgált, miből és hogyan készült, hanem arra is, hogyan került ide, milyen életük lehetett azoknak, aki ezt használták. Így tárul fel egy tárgy által közvetített világ, amely a múzeumban tett látogatás során bontakozik ki. Egy konyhai projekt indulhat hasonló módon (pl. bemutatható egy háború előtti kávédaráló), majd a múzeumban tett látogatás szembesíti őket azzal a hihetetlen változással, ami lejajlott az elmúlt közel 100 év alatt a lakás e helységében.

A projekt céljai:

- a népművészet értékeinek megismerése, tudatosuljon a hagyományörzés fontossága
- kékfestő mesterség megismerése (használati tárgyak és munkaeszközök; mesterré válás módja)
- pontozásos technika mai alkalmazási lehetőségeinek felkutatása
- kiállítás szervezése

Projekt előkészítése: Adatgyűjtés: Családi képek, történetek, szokások gyűjtése, családtagok emlékezete, gyökerek, családfa

Előkészítő feladat:

Kedvenc ruhadarabjaink:

- Fényképekről körvonalakkal átrajzolt családi képek közül ki kell választani azt, amelyiken ugyanannyi családtag van (gyerekszámától függ).
- Ezen a képen beazonosítjuk a családtagokat és kedvenc ruhadarabjaikkal öltöztetjük fel őket, és megrajzoljuk a környezetet is.

Választható: ceruza, filctoll, zsírkréta

Megmutatom az eredeti képeket, amelyek a 70-80 évvel ezelőtti viseletet mutatják be.

Számba vesszük a különbségeket.

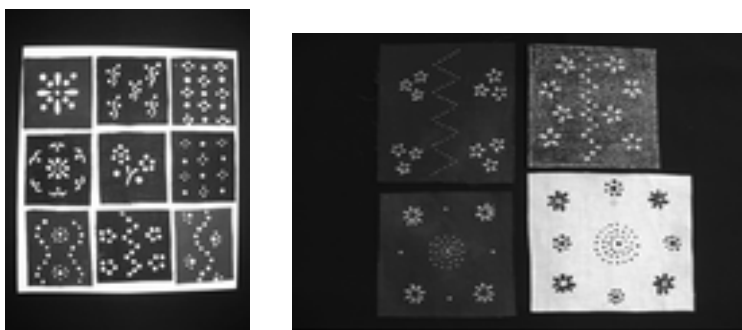

Mi hogyan néznénk ki a képen? Rajzoljuk meg magunkat is mintha ott lennénk.

Kétfestő mesterség

Célok: kétfestő, mint egyszerű népművészeti, tárgyalkotó technika (viasznyomás) megismerése, kipróbálása; népművészeti értékek megbecsülése; új alkalmazási lehetőségek keresése; a tárgyak esztétikumának alkotó folyamatokban való tapasztalata

A ruházat témájának folytatása lehet a korabeli női mindennapi ruházat jellegzetes anyagának, a kétfestőnek megismerése. Egyszerű díszítőmintája szépen variálható, készítésének technikája egyszerű módon kivitelezhető, érdeklődésre tarthat számot. A tevékenységek feladatsoros vagy projekt módszerrel is végezhető.

Altéma: Kétfestő tegnap és ma (egy népművészeti technika mai alkalmazásának lehetőségei)

Téma indoklása: A korabeli női ruházat alapanyaga volt a kétfestő. Bár ma ritkán hordjuk, mégis sok helyen díszíti a lakást ez az anyag típus. Egyszerűsége, szépsége, mintázatának gazdag variálhatósága megragad, így érdemes utánajárni, miként lehet felhasználni ma is még mesteremberek keze által egykori technikával készülő kétfestő anyagot.

Egy kétfestő műhelyben tett látogatás nemcsak az anyag elkészítésének menetét és annak eszközeit mutatja be, hanem a személyes találkozás révén bepillantást enged az egykori, de generációkon keresztül hagyományozott, ma is működő kézműves műhely mindennapi életébe, családi történetekbe.

Projekt cím: „Bőröndmúzeum” létrehozása

Olyan kiállítás megalkotása, amely átfogóan mutatja be a jellegzetes mesterség (kétfestés) jelenét és keresi a mai életünkben tárgyainkon való alkalmazásának lehetőségeit.

Az alkotási folyamat ütemezése: Kivitelezés – Értékelés – Az elkészült tárgyak bemutatása,

Záróesemény: Jótékonysági kiállítás szervezése - szelektálás, rendezés, népszerűsítés

1. Kép és könyvjelzők (textil) 2. Memória játék (papírra ragasztott textilkép)

3. Egyszerű társasjáték részlete (kellék: dobókocka és figurák):

- a papírra ragasztott, pöttyözéssel díszített textilképekre lépve az ábrának megfelelő kérdés-kártyát kell húzni;
- helyes válasz esetén előre lehet lépni, ellenkező esetben vissza;
- a csigánál egyszer kimarad a dobásból

IRODALOM:

- M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata. (Géniuszkönyvek 6.) Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010. www.geniuszportal.hu/tehetsegkonyvtar (letöltés: 2012.05.10.)
- Mesélő házak. szerk.: Jaszmann Gabriella, Helytörténeti Gyűjtemény Budapest, 2010.
- Sándor Zsuzsa: Vizuális kommunikációs projektek. Sáropatak, ME CTFK Művészeti Nevelés Tanszék, 2003.
- A múzeumi tanulás kézikönyve. szerk.: Vásárhelyi Tamás – Kárpáti Andrea – Farkas Zsuzsanna, Bp., Magyar Természettud. Múz.: ELTE TTK Multimédiapedagógiai és Információtechnológiai Központ, 94-97. p.
- Vásárhelyi Tamás – Sinkó István: Múzeum az iskolatáskában. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.